

RECENZIE

Bosák, J.: *Latinské štvorce*. 82 str. Vydala Mladá fronta 1976 v edícii Škola mladých matematikov

Táto brožúrka edície ŠMM sa podstatne líši od ostatných. Obsahuje (väčšinou bez dôkazov) zaujímavé a nie práve elementárne výsledky zo špeciálnej oblasti kombinatoriky. Zároveň sa z nej čitateľ dozvie súčasný stav v riešení niektorých problémov — nájdú sa v nej vedecké výsledky dosiahnuté v posledných rokoch. Preto kniha zaujme aj čitateľa s väčšou matematickou erudíciou, než majú riešitelia Matematickej olympiády.

Kniha je členená do 6 kapitol, zaoberá sa vlastne šiestimi typmi úloh. Na začiatku každej kapitoly je nejaký problém, obyčajne z tzv. rekreačnej matematiky, na riešenie ktorého sa potom buduje matematická teória. Jadrom knihy je 17 netriviálnych viet.

1. kapitola je venovaná latinským štvorcóm. Latinský štvorec rádu n , ako je asi známe, možno chápať ako štvorcovú maticu rádu n , ktorej prvky sú prirodzené čísla $1, 2, \dots, n$ a ktorá v každom riadku a v každom stĺpci obsahuje každé z týchto čísel. 2. kapitola je venovaná latinským pravouholníkom všeobecne — sú to obdĺžnikové matice s príslušne oslabenou vlastnosťou platnou pre latinské štvorce. Ďalšie kapitoly sa zaoberajú latinskými pravouholníkmi typu $2 \times n$ a $3 \times n$. 5. kapitola sa zaoberá grécko-latinskými štvorcami a posledná roomovskými štvorcami. Čitateľa nech neodradia tieto, preňho možno neznáme názvy; ide o matematizáciu intuitívne dobre známych situácií. Na konci jednotlivých kapitol sú cvičenia pre samostatné riešenie.

V brožúre iste každý čitateľ, ktorý nie je odborníkom v uvedenej oblasti, nájde hodne zaujímavých a nových poznatkov.

Tomáš Hecht

Riečan, B.—Riečanová, Z.: *O pravdepodobnosti*. 102 str. Vydala Mladá fronta 1976 v edícii Škola mladých matematikov.

Brožúrka sympatickej edície Mladej fronty, ako sami autori píšú, je určená širokému okruhu čitateľov, teda nielen potenciálnym riešiteľom Matematickej olympiády. Je písaná ako učebnica o pravdepodobnosti; rozsah jej prvých štyroch kapitol pokrýva osnovy gymnázií. Je členená do 5 kapitol. V prvej kapitole sa zavedie pojem pravdepodobnosti nejakej udalosti a rieši sa množstvo príkladov na osvojenie si elementárneho vzorca na výpočet pravdepodobností. Krátka 2. kapitola je venovaná geometrickej pravdepodobnosti — rieši sa úloha o Buffonovej ihle. Ďalšie kapitoly sú venované pojmu nezávislých udalostí, a podmienenej pravdepodobnosti. V 5. kapitole autori axiomaticky zavádzajú pravdepodobnosť na σ -algebre množín. Všetky pojmy sú ilustrované množstvom príkladov, v každej kapitole nájde čitateľ aj cvičenia pre samostatné riešenie. Výsledky cvičení, ako aj niektoré fakty z kombinatoriky a teórie nekonečných radov nájde čitateľ na konci knihy.

Knihu však nemožno nazvať vydarenou. Riešenie niektorých príkladov je príliš podrobné a tým nudné. Medzi podrobne riešenými príkladmi sa nájdu mnohé veľmi podobné; asi by knihe prospelo, keby bola kratšia. Zle pôsobí tiež nedostatočná jazyková korektúra, české vydavateľstvo malo očividne problémy so slovenským textom. Napriek tomu si však myslím, že najmä stredoškolskí učitelia nájdu v brožúre zaujímavý materiál pre vyučovanie témy „Pravdepodobnosť“.

Tomáš Hecht